

OTWARTY DIALOG

**RAPORT:
KAZACHSTAN ŚCIGA BYŁYCH
GŁÓWNYCH MENEDŻERÓW BANKU BTA,
ABY UZYSKAĆ ZEZNANIA PRZECIWKO
MUKHTAROWI ABLYAZOVOWI**

Francja przyznała, że ściganie karne Ablyazova, dawnego oponenta Nursultana Nazarbayeva, ma charakter polityczny. Aby uzyskać „dodatkowe zeznania” przeciwko Ablyazovowi, nasiliło się „polowanie” na byłych głównych menedżerów Banku BTA. M.in. władze kazachstańskie porwały z Turcji Zhaksylyka Zharimbetova, a także domagają się ekstradycji Anatoliya Pogorelova i Romana Solodchenko.

Fundacja Otwarty Dialog powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy Lyudmyły Kozlovskiej, pełniącej obecnie funkcję Prezydenta Fundacji. Do celów statutowych Fundacji należą obrona praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postradzieckim. Szczególną uwagę Fundacja skupia na największych krajach regionu: Kazachstanie, Rosji i Ukrainie.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborów i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w obszarze postradzieckim. Na ich podstawie powstają raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami postradzieckimi w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji ich polityki wewnętrznej. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

Fundacja posiada stałe przedstawicielstwa w Warszawie, Kijowie i Brukseli.

Copyright: Fundacja Otwarty Dialog, luty 2017 r.

00-580 Warszawa

Al. Szucha 11a, lokal 21

Tel. +48 22 307 11 22

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

Prosimy o kontakt w celu uzyskania szczegółowych informacji:

Kierownik projektu:

Lyudmyła Kozlovskaja lyudmylakozlovskaja@odfoundation.eu

Autorzy:

Igor Savchenko igor.savchenko@odfoundation.eu

Andriy Osavoliyk andriy.osavoliyk@odfoundation.eu

Redakcja:

Lyudmyła Kozlovskaja

Tłumacz: Barbara Odrobińska-Dudek

Opracowanie graficzne: Igor Savchenko

Na okładce znajdują się zdjęcia następujących osób: Mukhtar Ablyazov (źródło zdjęcia - www.vesti.ru); Anatolij Pogorelov (zdjęcie z osobistego archiwum); Roman Solodchenko (źródło zdjęcia - www.rsolodchenko.narod.ru); Zhaksylyk Zharimbetov (źródło zdjęcia - www.rus.azattyq.org/a/28269011.html)

Przedruk zamieszczonych materiałów w całości lub części możliwy pod warunkiem powołania się na Fundację Otwarty Dialog.

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp.....	4
2. Po konflikcie Ablyazova i Nazarbayeva Bank BTA został znacjonalizowany.....	6
3. Ablayzovowi i jego współpracownikom przedstawiono zarzuty karne.....	7
4. Ponad 40 osób podpisało zeznania, w których przyznały się do winy w zamian za uwolnienie od odpowiedzialności karnej.....	7
5. Wyniki postępowań sądowych w sprawie Banku BTA w Kazachstanie.....	8
6. Naruszenia w trakcie procesów sądowych w sprawie Banku BTA w Kazachstanie.....	9
7. Sprawa Anatoliya Pogorelova: pracownik banku stał się ofiarą w trakcie ścigania karnego Mukhtara Ablyazova.....	10
8. Służby specjalne Kazachstanu porwały Zharimbetova i przetrzymywały w areszcie przez 10 dni, po czym zaczął on składać „obciążające siebie zeznania”.....	11
9. Korupcyjny wpływ Kazachstanu na ukraińskie i rosyjskie organy śledcze, a także nadużywanie mechanizmów Interpolu.....	12
10. Sprawa Romana Solodchenko: Wielka Brytania udzieliła mu azylu, a także odmówiła Ukrainie i Rosji jego ekstradycji.....	13
11. Sprawa Tatiany Paraskevich: Czechy odmówiły Ukrainie i Rosji jej ekstradowania. Lobbyści Kazachstanu próbują unieważnić wydany jej status ochrony uzupełniającej.....	14
12. Francja przyznała, że sprawa Ablyazova ma charakter polityczny i podkreśliła nielegalny wpływ Kazachstanu na Ukrainę i Rosję.....	14
13. Państwa UE odmówiły Kazachstanowi, Ukrainie i Rosji ekstradowania współpracowników Ablyazova.....	15
14. Władze kazachstańskie stały za procesami cywilnymi w Wielkiej Brytanii i lobbowały anulowanie statusu uchodźcy, nadanego Ablyazovowi.....	15
15. Wnioski.....	18

1. WSTĘP

Postępowanie karne w sprawie Banku BTA jest konsekwencją wieloletniego konfliktu politycznego między Prezydentem Kazachstanu Nursultanem Nazarbajevem i politykiem opozycyjnym Mukhtarom Ablyazovem.

W 2001 r. Mukhtar Ablyazov, były minister energetyki, stał się jednym z założycieli ruchu opozycyjnego „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”. Będąc wpływowym politykiem i biznesmenem, Ablyazov opowiadał się za przeprowadzeniem liberalnych reform, a także wspierał opozycję i niezależne media. Z tego powodu Prezydent Nazarbajev uważa Ablyazova za swojego osobistego wroga. Sąd kazachstański zakazał prowadzenia działalności opozycyjnym partiom „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”, „Alga!”, oraz 34 niepublicznym mediom pod zarzutem „ekstremizmu” i „współpracy z Ablyazovem”.

Sprawa Banku BTA jest typowym przykładem tego, jak autorytarny władca wykorzystuje system państwowy w celu dokonania zemsty na swoim głównym przeciwniku.

W 2009 r., po kolejnym konflikcie między Nazarbajevem i Ablyazovem, strategiczny bank kazachstański – Bank BTA - został przymusowo znacjonalizowany. Byłych menedżerów banku - Mukhtara Ablyazova i Zhaksylyka Zharimbetova okrzyknięto „szefami grupy przestępczej”, a tych, którzy z nimi pracowali – „członkami grupy przestępczej”. Oskarżono ich o „kradzież środków pieniężnych Banku BTA”.

W niniejszym raporcie **omówiono źródła sprawy Banku BTA w Kazachstanie** – jak to kazachstańskie organy śledcze za pomocą gróźb i szantażu wymuszało zeznania obciążające od byłych głównych menedżerów banku. **Po tym, jak Francja uznała sprawę Ablyazova za umotywowaną politycznie i odmówiła jego ekstradycji, Kazachstan zintensyfikował ściganie karne byłych głównych menedżerów banku** (m.in. Anatoliya Pogorelova, Zhaksylyka Zharimbetova i Romana Solodchenko, których sprawy są przedstawione w niniejszym raporcie). Celem działań Kazachstanu jest uzyskanie „dodatkowych zeznań”, aby wykorzystać je do celów propagandowych, a także do dalszego ścigania karnego Ablyazova, jego krewnych i współpracowników w Unii Europejskiej, w tym również w Wielkiej Brytanii.

Postępowanie karne w sprawie Banku BTA skonstruowano na podstawie Artykułu 65 Kodeksu Karnego Kazachstanu, który przewiduje „zwolnienie od odpowiedzialności karnej w związku z wyrażeniem skruchy”. Śledczy grozili oskarżonym, że ci „muszą przyznać się do winy, w przeciwnym razie na pewno zostaną skazani na kary pozbawienia wolności”. Ponad 40 byłych pracowników Banku BTA „wyraziło skruchę”. Władze wykorzystały ich, aby uzyskać zeznania przeciwko Ablyazovowi. Jedną z takich ofiar stał się Anatolij Pogorelov, za którym wydano międzynarodowy list gończy i który może zostać ekstradowany do Kazachstanu.

W wyniku dwóch procesów sądowych w Kazachstanie skazano ponad 30 pracowników Banku BTA. Większość z nich otrzymała kary pozbawienia wolności na okres od 5 do 8 lat. Te wyroki są wykorzystywane jako wyroki o charakterze prejudycjalnym w stosunku do ścigania karnego Mukhtara Ablyazova i jego współpracowników. W Kazachstanie nie został wydany wyrok sądowy przeciwko Ablyazovowi. Jednak jednocześnie sąd kazachstański wydał wyrok przeciwko tym, którzy „przyczynili się do kradzieży dokonanych przez Ablyazova”. Czyli władze „automatycznie” uznały, że Ablyazov jest winny defraudacji.

Ponadto, obecnie w rękach władz znajduje się były partner biznesowy Ablyazova – Zhaksylyk Zharimbetov. Wielka Brytania udzieliła Zharimbetovowi statusu uchodźcy w stosunku do Kazachstanu. Jednak w dn. 21.01.2017 r. kazachstańskie służby specjalne porwały Zharimbetova z Turcji wynajętym samolotem. W ten sposób została naruszona jedna z podstawowych norm prawa międzynarodowego – zasada nieodsyłania uchodźcy do kraju pochodzenia. Przez 10 dni Zharimbetov był przetrzymywany w areszcie śledczym Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego. Po tym czasie oświadczył on, że „podał się dobrowolnie” i zaczął zeznawać przeciwko Ablyazovowi.

Jest prawdopodobne, że władze kazachstańskie, **wykorzystując Zharimbetova jako zakładnika, uzyskają od niego wszelkie zeznania**. Po porwaniu Zharimbetova, władze kazachstańskie poinformowały o „pozyskanych dodatkowych dowodach bezprawnych czynów Ablyazova i jego współpracowników”. Ponadto, w dn. 02.10.2017 r. organy śledcze stwierdziły, że „ustalono nowego współpracownika Ablyazova”, który „prał część skradzionych z Banku BTA pieniędzy poprzez gazetę „Tribuna”.¹ Tym człowiekiem „okazał się” redaktor naczelny gazety opozycyjnej Zhanbolat Mamay, który natychmiast został zatrzymany przez policję. W redakcji gazety przeprowadzono przeszukanie. Istnieją podstawy, by sądzić, że w tych przypadkach władze działają w oparciu o zeznania, uzyskane od Zharimbetova.

W ten sposób władze kazachstańskie stosują jawnie bezprawne metody, stwarzając pozory „wymierzania sprawiedliwości”.

W 2009 r. w Wielkiej Brytanii znacjonalizowany Bank BTA złożył pozew cywilny przeciwko Ablyazowowi. Brytyjscy prawnicy, którzy formalnie reprezentowali Bank BTA, w rzeczywistości pracowali dla władzy Kazachstanu. W ten sposób **Bank BTA wprowadził w błąd sąd brytyjski, twierdząc, że pozwy cywilne „nie są umotywowane politycznie”**.

Ponadto, wykorzystując wpływy korupcyjne, Kazachstan doprowadził do wszczęcia postępowań karnych w sprawie Banku BTA w Ukrainie i Rosji. W przypadku ekstradycji do tych krajów Ablyazova i jego współpracowników, Kazachstan uzyska dostęp do nich. Według opublikowanych w mediach dokumentów, przedstawiciele władz kazachstańskich przygotowywali dla ukraińskich i rosyjskich organów śledczych robocze wersje decyzji o przedstawieniu zarzutów w sprawie Banku BTA i wskazywały „odpowiednią” kwotę rzekomo skradzionych pieniędzy.

Międzynarodowe organizacje praw człowieka, ONZ i Parlament Europejski składały oświadczenia o politycznym kontekście sprawy Ablyazova.² Państwa UE wydały już ponad 10 decyzji o odmowie ekstradycji współpracowników Ablyazova do Kazachstanu, Rosji lub Ukrainy. Otrzymali oni azyl lub ochronę uzupełniającą w krajach UE.³ Mimo to, Rosja i Ukraina w dalszym ciągu dążą do ich ekstradycji, współpracując z Kazachstanem, tym samym nadużywając mechanizmów Interpolu.

¹ <http://anticorruption.gov.kz/rus/infocentr/news/?cid=0&rid=306>

² http://en.odfoundation.eu/a/5692_international-support-of-mukhtar-ablyazov-as-an-opposition-politician

³ Zhaksylyk Zharimbetov i Roman Solodchenko - w Wielkiej Brytanii, Aleksandr Pavlov - w Hiszpanii, Alma Shalabayeva - we Włoszech, Tatiana Paraskevich - w Czechach, Artur Trofimov - w Austrii, Gaukhar Kusainova - w Stanach Zjednoczonych, Kuanysh Nurgazin i Syrym Shalabayev - na Litwie, Muratbek Ketebayev - w Polsce.

2. PO KONFLIKCIE ABLYAZOVA I NAZARBAYEVA BANK BTA ZOSTAŁ ZNACJONALIZOWANY

Nursultan Nazarbayev i Mukhtar Ablyazov.

Zdjęcia: www.jamestown.org i www.tengrinews.kz

Mukhtar Ablyazov rozpoczął swoją karierę biznesową po rozpadzie ZSRR. W latach 1993-1997 stworzył on i kierował konglomeratem „Astana Holding”, który nabył udziały m.in. w bankach i mediach.

W 1997 r. Ablyazov rozpoczął pracę w sferze publicznej. W latach 1998-1999 był Ministrem Energetyki, Przemysłu i Handlu Kazachstanu. W 1999 r. odrzucił propozycję dalszej pracy w

urzędzie, złożoną przez Prezydenta Nazarbayeva. Ablyazov zauważył, że wzmocnienie władzy Prezydenta i wpływ jego rodziny na wszystkie sfery gospodarki uniemożliwiało przeprowadzenie systemowych, liberalnych reform. Ablyazov przeszedł do opozycji, przez co wpadł w niełaskę Prezydenta Kazachstanu.

W 2001 r. Ablyazov został jednym z założycieli ruchu opozycyjnego „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”. Po tym wydarzeniu władze wszczęły przeciwko niemu postępowanie karne. W dniu 18.07.2002 r. Ablyazov został skazany na 6 lat pozbawienia wolności pod zarzutem „nadużycia uprawnień”. Pod presją międzynarodowej opinii publicznej, która uznała wyrok za umotywowany politycznie, w dniu 13.05.2003 r. Nazarbayev ułaskawił Ablyazova. „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”, jak i jego następczyni – partia „Alga!”, zostały oskarżone o „ekstremizm” i sąd kazachstański zakazał im prowadzenia działalności (odpowiednio w roku 2005 i 2012).⁴

W 2005 r. Ablyazov stanął na czele Rady Dyrektorów kazachstańskiego Banku BTA (niepaństwowego banku). Według Ablyazova, w 1997 r. założył on konsorcjum inwestorów kazachstańskich, które wygrało przetarg na zakup akcji tego banku. W latach 2006-2009, Bank BTA zajmował pierwsze miejsca w rankingach najlepszych banków Azji Środkowej. W 2008 r. do banku należało 30% wszystkich kredytów udzielonych podmiotom prawnym w Kazachstanie.⁵

Ablyazov nadal wspierał opozycję i prywatne media, co wywołało nowy konflikt z Nazarbayevem. Ponadto, według Ablyazova, odmówił on spełnienia żądania przepisania pakietu kontrolnego akcji Banku BTA na przedstawicieli Prezydenta, **wskutek czego organy państwowe zaczęły wskazywać na nieprawidłowości w pracy banku.**

Na początku 2008 r. Agencja Nadzoru Finansowego poinformowała, że Bank BTA prowadzi politykę udzielania ryzykownych kredytów. Jak zauważa Ablyazov, w dniu 29.01.2009 r. Agencja zażądała od banku utworzenia dodatkowej rezerwy w wysokości około 3,5 mld dolarów amerykańskich **w ciągu jednego dnia roboczego.**

W dniu 02.02.2009 r. na posiedzeniu rządu podjęto decyzję o nacjonalizacji Banku BTA i zwolnieniu jego dyirekcji – Mukhtara Ablyazova i Zhaksylyka Zharimbetova. Ablyazov nazwał to „wrogim przejęciem przez państwo”, które doprowadzi do poważnych konsekwencji. Według niego, w wyniku zmiany właściciela, zagraniczni wierzyciele zyskali prawo do zażądania od banku wcześniejszej spłaty wszystkich zobowiązań międzynarodowych na kwotę 12 miliardów dolarów.⁶

⁴ <http://en.odfoundation.eu/a/7250,the-story-of-the-democratic-choice-of-kazakhstan-opposition-movement>

⁵ <http://bta.kz/ru/press/news/2009/02/02/6/>; http://btabank.ua/rus/bank_media.php?news_id=5

⁶ <http://ru.mukhtarablyazov.org/a/1677,abljazov-ne-ja-ukral-ehto-u-menja-ukrali-bank-dengi-i-reputaciju>

3. ABLAYZOVOWI I JEGO WSPÓŁPRACOWNIKOM PRZEDSTAWIONO ZARZUTY KARNE

W dniu 02.03.2009 r. władze kazachstańskie wszczęły postępowanie karne przeciwko Ablayzovowi i tym, którzy z nim pracowali. Śledczy stwierdzili, że pieniądze Banku BTA zostały „zdefraudowane przez zorganizowaną grupę przestępczą, którą kierowali **Mukhtar Ablayzov i Zhaksylyk Zharimbetov**”. Zharimbetov zajmował stanowiska przewodniczącego Komitetu Kredytowego banku (od dn. 25.09.2006 r.), zastępcy prezesa Zarządu Banku (od dn. 21.12.2006 r.) i pierwszego zastępcy prezesa Zarządu (od dn. 04.03.2008 r.).

Według decyzji o postawieniu zarzutów, Ablayzov „mianował na stanowiska kierownicze w banku bliskich mu ludzi”, którzy „zgadzali się na udzielanie kredytów na preferencyjnych warunkach, bez przeprowadzenia stosownych ekspertyz”. Śledczy twierdzą, że firmy, które otrzymały kredyty, „były kontrolowane przez Ablayzova”. Władze kazachstańskie uważają, że Ablayzov „wykorzystał te pieniądze w swoim własnym interesie, w działalności gospodarczej”.

W wyniku tego, Kazachstan oskarżył Mukhtara Ablayzova o "przywłaszczenie i defraudację cudzego mienia" (Art. 176, par. 3 KK RK); „oszustwo” (Art. 177, par. 3 KK RK); „pranie brudnych pieniędzy” (Art. 193, par. 3 KK RK); „nielegalne wykorzystanie środków pieniężnych banku” (Art. 220, par. 3 KK RK); „nadużycie uprawnień” (Art. 228 kodeksu karnego RK); „kierowanie grupą przestępczą” (Art. 235, par. 4).

W różnym czasie prokuratura kazachstańska podawała różne kwoty pieniędzy, którą „ukradła grupa przestępcza Ablayzova i Zharimbetova” – od 5 mld do 7,5 mld dolarów amerykańskich.

Śledczy podzielili „członków grupy przestępczej” na dwie kategorie:

- Osoby, które utrzymywały „stosunki oparte na zaufaniu” z Ablayzovem i Zharimbetovem, a także uczestniczyły w „podziale i defraudacji skradzionych środków”. Do tej grupy zaliczono m.in. sprzymierzeńca Ablayzova **Romana Solodchenko**, który pracował w banku od 19.10.2005 r.
- Pracownicy banku, którzy „nie należeli do grona zaufanych osób Ablayzova i Zharimbetova”, „nie uczestniczyli w podziale i defraudacji skradzionych środków”, jednak „wykonywali przestępcze rozkazy” z powodu obowiązków służbowych. Do tej kategorii śledczy zaliczyli m.in. **Anatoliya Pogorelova**, który pracował w banku od 1997 r. do lipca 2006 r.

4. PONAD 40 OSÓB PODPISAŁO ZEZNANIA, W KTÓRYCH PRYZNAŁY SIĘ DO WINY W ZAMIAN ZA UWOLNIENIE OD ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

Artykuł 65 Kodeksu Karnego Kazachstanu przewiduje „zwolnienie od odpowiedzialności karnej w związku z aktywnym wyrażeniem skruchy”. Ten artykuł jest stosowany wobec osób, które „oddały się w ręce władz z własnej woli i przyczyniły się do ujawnienia przestępstwa”. Zeznania, złożone przy zastosowaniu tego artykułu, były aktywnie wykorzystywane podczas politycznie umotywowanych procesów sądowych przeciwko pracownikom naftowym Zhanaozen⁷ i opozycjoniście Vladimirowi Kozlovowi.⁸

W dn. 13.11.2009 r. Prezydent Nazarbayev, odpowiadając na pytanie o przeciwników i byłych urzędników, którzy „zeszli z właściwej ścieżki”, powiedział: „Jestem gotów wybaczyć temu, kto okaże skruchę za swoje błędy i powie, że jest gotów stanąć po naszej stronie i naprawić swoje błędy”.⁹

⁷ <http://en.odfoundation.eu/a/991,court-doesn-t-acquit-oil-workers-and-residents-of-the-village-of-shetpe-convicted-of-participation-in-mass-disorders-on-the-16-17-december-2011>

⁸ <http://en.odfoundation.eu/a/1297,court-proceedings-in-the-case-of-vladimir-kozlov>

⁹ <https://zonakz.net/articles/?artid=27202>

Jak zauważa Anatolij Pogorelov, **śledczy Saken Iskhangaliyev powiedział wprost, że proces w sprawie Banku BTA ma podłoże polityczne**, dlatego „wszyscy muszą przyznać się do winy zgodnie z Art. 65, w przeciwnym razie dostaną wyroki pozbawienia wolności”.

Według naszych szacunków, **43 byli pracownicy Banku BTA** złożyli „obciążające siebie zeznania” w zamian za zastosowanie w stosunku do nich Art. 65 KK.¹⁰ Śledczy stwierdzili, że osoby te „wyraziły skruchę i przyczyniły się do ujawnienia innych współników przestępstw”.

5. WYNIKI POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH W SPRAWIE BANKU BTA W KAZACHSTANIE

Zeznania, w których przesłuchiwani przyznali się do winy, stały się podstawą **pierwszego procesu sądowego w stosunku do 12 byłych pracowników Banku BTA**. W dn. 25.12.2009 r. Almalinskiy Sąd Rejonowy w Almaty uznał ich za winnych „przywłaszczenia cudzego mienia” (Art. 176, par. 3 KK RK) i „prania brudnych pieniędzy” (Art. 193, par. 3 KK RK) „w ramach działań zorganizowanej grupy przestępczej”.

Zgodnie z wyrokiem sądu, pracownicy Banku BTA dostali następujące kary:

- 8 lat pozbawienia wolności: Bagdatgali Tasibekov, Ermek Dikanbayev, Aidos Mukatayev, Askhat Estayev, Zhanikbek Dzhumamukhambetov.
- 5 lat pozbawienia wolności: Ermek Zhanybekov, Zhanna Bekbayeva, Aleksey Domashenko, Erlan Beysekeyev.
- 2 lata pozbawienia wolności: Ablakhat Kebirov, Daulet Dashev.
- 5 lat pozbawienia wolności (wyrok z warunkowym zawieszeniem kary): Genrig Kholodzinskiy.

W tym czasie Kazachstan zintensyfikował ściganie karne Ablyazova w brytyjskich sądach poprzez złożenie pozwów cywilnych. Najprawdopodobniej władzom kazachstańskim potrzebne były dodatkowe, bardziej „przekonujące dowody” przeciwko Ablyazowowi. Właśnie tym można wytłumaczyć fakt, że na początku 2010 r. władze odwołały decyzję o zastosowaniu Artykułu 65 w odniesieniu do części pracowników Banku BTA. **Niektórzy spośród tych, którzy wcześniej „okazali skruchę” i zostali zwolnieni z aresztu, znowu zostali poddani ściganiu karnemu**. Drugie postępowanie karne zostało wszczęte w stosunku do **szerszego grona osób**. Tym samym, śledczy „zwiększyli” liczbę członków „zorganizowanej grupy przestępczej”.

Podczas drugiego procesu sądowego na ławie oskarżonych znalazło się 21 osób (byli pracownicy Banku BTA i pracownicy firm, które otrzymały kredyty). W dn. 24.05.2012 r. Medeuskiy Sąd Rejonowy w Almaty uznał ich za „członków zorganizowanej grupy przestępczej”, którzy są winni „współudziału w przywłaszczeniu i podziale cudzego mienia” (Art. 28, par. 5, Art. 176, par. 3 KK RK) i „bezprawnego świadomego użycia środków banku w celu udzielenia bezzwrotnych kredytów” (Art. 220, par. 1 KK RK).

Zgodnie z wyrokiem sądu, oskarżeni otrzymali następujące kary:

- 6 lat pozbawienia wolności: Zhanna Akhmedyarova.
- 5,5 roku pozbawienia wolności: Nazgul Kozhali.
- 5 lat pozbawienia wolności: Genrig Kholodzinskiy, Raimkhan Uzbekaliyev, Saule Bulatkhanova, Andrey Kovsharov, Baurzhan Isenov, Aynar Ilyasov, Murat Murzatayev, Dmitriy Solodukhin, Ermek Adilbekov, Baurzhan Karimov, Talgat Yskak, Dastan Nurpeisov, Timur Surapbergenov, Bagdatgali

¹⁰ Dane na podstawie analizy decyzji o przedstawieniu zarzutów i informacji mediów.

Tasibekov, Ermek Dikanbayev (w odniesieniu do Tasibekova i Dikanbayeva utrzymano w mocy wyrok z pierwszego procesu - 8 lat pozbawienia wolności).

- Zwolnieni na podstawie amnestii: Serik Sadykov, Edge Nurkhydarov, Dina Abdykalykova.
- Zwolnieni w związku z upływem terminu przedawnienia pociągnięcia do odpowiedzialności karnej: Daulet Abzhanov.

Należy zauważyć, że **9 osób** (Akhmedyarova, Uzbekgaliyev, Bulatkhanova, Isenov, Ilyasov, Murzatayev, Solodukhin, Abdykalykova, Abzhanov) **zostali skazani mimo tego, że wcześniej umorzono postępowanie karne przeciwko nim na podstawie Artykułu 65 KK**. Akhmedyarova i Solodukhin wrócili do Kazachstanu, wierząc w obietnice władz o umorzeniu ścigania karnego w zamian za złożenie zeznań. W dn. 01.08.2012 r. **Akhmedyarova i Solodukhin w piśmie do Prezydenta Nazarbajewa oświadczyli, że zostali oszukani**. Ponadto, Akhmedyarovą dodatkowo uznano za winną „prania brudnych pieniędzy” (Art. 193, par. 3 KK RK).¹¹

6. NARUSZENIA W TRAKCIE PROCESÓW SĄDOWYCH W SPRAWIE BANKU BTA W KAZACHSTANIE

Obserwatorzy podkreślili, że oba procesy sądowe nie były prowadzone zgodnie z zasadami sprawiedliwego procesu. W szczególności, **dziennikarze i adwokaci zanotowali następujące naruszenia:**¹²

- Jako „skradzioną”, organy śledcze podały całą kwotę pieniędzy, które bank wydał w kredytach. Jednocześnie nie został uwzględniony fakt, że część kredytów została spłacona. Zadłużenie z tytułu udzielonych kredytów zostało zaliczone na poczet strat banku. Ponadto niektóre firmy nie były w stanie spłacić zadłużenia, ponieważ po nacjonalizacji śledczy zajęli ich konta bankowe.
- Adwokaci proponowali, aby przeprowadzić ekspertyzy księgowe w celu określenia wartości rynkowej zabezpieczenia i znalezienia odpowiedzi na pytanie: czy bank poniósł szkodę. Sąd odrzucił te wnioski.
- Adwokaci podkreślali, że **podobne działania banku śledczy uznawali w niektórych przypadkach jako naruszenie, a w innych – jako brak przestępstwa**. Anatolij Pogorelov wyjaśnia to w ten sposób: „Śledczy wybrali z całego kredytowego portfolio transakcji te, z którymi można było w jakikolwiek sposób połączyć Ablyazova, Zharimbetova, lub ich przyjaciół i krewnych i po prostu stwierdzili, że te transakcje kredytowe stanowiły „kradzież”.
- Śledczy przedstawiali stosunki służbowe pracowników banku w formie „hierarchii grupy przestępczej”.
- W decyzjach o wszczęciu postępowań karnych podane są **różne kwoty**, które rzekomo ukradła „grupa przestępcza Ablyazova”.
- Prokurator twierdzi, że oskarżeni, którzy odmawiają przyznania się do winy, „w ten sposób starają się uniknąć odpowiedzialności”.
- Wyrok sądu jest **dokładnym duplikatem** treści aktu oskarżenia.

¹¹ https://bureau.kz/novosti/zayavleniya_i_obrasheniya/article_4767/

¹² Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Od więzienia w Kazachstanie nie zarzekaj się, 20.07.2012 ; Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Oddanie się w ręce organów nie złagodziło wyroku ; https://bureau.kz/novosti/zayavleniya_i_obrasheniya/article_4840/

7. SPRAWA ANATOLIYA POGORELOVA: PRACOWNIK BANKU STAŁ SIĘ OFIARĄ W TRAKCIE ŚCIGANIA KARNEGO MUKHTARA ABLYAZOVA

Anatoliy Pogorelov.
Zdjęcie z osobistego archiwum.

Od 2002 do 2006 r. Anatoliy Pogorelov był przewodniczącym Komitetu Kredytowego Banku BTA (po nim stanowisko to zajął Zhaksylyk Zharimbetov).

Przeciwko Pogorelovowi wysunięto te same zarzuty, na podstawie których w 2012 r. skazano 21 pracowników Banku BTA: „pomocnictwo w przywłaszczeniu i defraudacji cudzego mienia” (Art. 28, par. 5, Art. 176, par. 3 KK RK) i „bezprawne wykorzystanie środków finansowych banku” (Art. 220, par. 1 KK RK), działając w grupie przestępczej”. Kazachstańskie organy śledcze zarzucają Pogorelovowi „wykonywanie poleceń Ablyazova” i podpisywanie dokumentów Komitetu Kredytowego „w interesie grupy przestępczej”.

Pogorelov twierdzi, że nie jest bliskim znajomym

Ablyazova i nie należy do osób z jego najbliższego otoczenia. Według Pogorelova, zrezygnował on ze stanowiska przewodniczącego Komitetu

Kredytowego 9 miesięcy po tym, jak na czele banku stanął Ablyazov, ponieważ nie pracowało mu się dobrze z nowym szefem.

W 2009 r. **Pogorelov złożył „obciążające siebie zeznania” w ramach Artykułu 65 KK.** W przeciwnym razie śledczy grozili mu karą pozbawienia wolności. Według Pogorelova, podpisał on sformułowanie, zaproponowane przez śledczego: „*przyznaję się do winy odnośnie tego, że zgodziłem się na udzielenie kredytu firmie, nie wiedząc, że część pieniędzy będzie wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem (wyprowadzona z firmy)*”. Jednak w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów podana jest inna treść zeznań Pogorelova. Śledczy twierdzą, że Pogorelov przyznał się do tego, że „preferencje podczas udzielania pożyczek otrzymywały tylko te firmy, które są powiązane z bankiem, Ablyazovem i jego ludźmi”; „komitet inwestycyjny pod zwierzchnictwem Ablyazova wywierał presję na członków Komitetu Kredytowego”.

„Pracownikom banku, którzy „wyznali skruchę”, obiecano zwolnienie z aresztu zgodnie z Art. 65 KK. Jednak w 2010 r. władze anulowały tę decyzję i **ponownie wszczęły postępowania karne przeciwko kilku osobom, wśród których znalazł się również Anatoliy Pogorelov.** Zdał on sobie sprawę, że jego dalszy pobyt w Kazachstanie jest niebezpieczny i w czerwcu 2010 r. opuścił terytorium kraju. Kazachstan wydał międzynarodowy list gończy przeciwko Pogorelovowi.

8. SŁUŻBY SPECJALNE KAZACHSTANU PORWAŁY ZHARIMBETOVA I PRZETRZYMYWAŁY W ARESZCIE PRZEZ 10 DNI, PO CZYM ZACZAŁ ON SKŁADAĆ „OBCIĄŻAJĄCE SIEBIE ZEZNANIA”

Zhaksylyk Zharimbetov.

Zdjęcia: www.rus.azattyq.org/a/28269011.html

Władze kazachstańskie twierdzą, że Zharimbetov i Ablyazov „stali na czele grupy przestępczej”. Według śledczych, Zharimbetov „wykonywał decyzje, podjęte przez Ablyazova”.

W dn. 10.01.2012 r. Zharimbetov otrzymał status uchodźcy w Wielkiej Brytanii. Władze brytyjskie powołały się na informacje o tym, że Zharimbetov jest bliskim współpracownikiem opozycjonisty Ablyazova i że Kazachstan żądał od niego złożenia zeznań przeciwko Ablyazowowi.

W listopadzie 2012 r. Zharimbetov oświadczył w sądzie brytyjskim, że władze Kazachstanu groziły „utrudnieniem życia” jego krewnym, jeśli odmówi on składania zeznań przeciwko Ablyazowowi.¹³

Jednocześnie Zharimbetov sam wyrażał gotowość „rozpoczęcia współpracy z organami śledczymi” w zamian za wycofanie oskarżeń. Świadczą o tym opublikowane w mediach dokumenty korespondencji. Tak więc, w dn. 05.10.2013 r. Zharimbetov napisał pismo do Agencji Kazachstanu ds. walki z przestępczością gospodarczą. *„Zwracałem się do organów ścigania, począwszy od 2010 r., z propozycją współpracy, ale nie znalazłem zrozumienia z powodu rozmaitych okoliczności. (...) Pragnę oświadczyć, że zostałem wprowadzony w błąd przez Ablyazova, podobnie jak wielu pracowników banku”* – napisał Zharimbetov.¹⁴ Jednak kierownictwo Banku BTA uważało, że Zharimbetov próbuje „targować się ze stroną kazachstańską, nie rezygnując ze wsparcia Ablyazova” i „nie odwołując swoich oświadczeń politycznych”.¹⁵

W dn. 17.01.2017 r. Zharimbetov został zatrzymany na lotnisku w Stambule. Akmaral Zharimbetova, żona Zhaksylyka Zharimbetova, zwróciła się o pomoc do Fundacji Otwarty Dialog. Poinformowała ona, że władze Kazachstanu planują porwać jej męża. W dn. **21.01.2017 r.** podano do wiadomości publicznej, że **kazachstańskie służby specjalne wywiozły Zharimbetova z Turcji wynajętym samolotem.**

W dn. 23.01.2017 r. w oficjalnym zapytaniu pisemnym, skierowanym do władz tureckich, Fundacja Otwarty Dialog poprosiła o wyjaśnienie, dlaczego władze Turcji, naruszając umowy międzynarodowe, wydały Zharimbetova Kazachstanowi, w stosunku do którego ma status uchodźcy; a także dlaczego nie został mu przyznany obrońca. Fundacja nie uzyskała jednak odpowiedzi na zapytanie.

Do tej pory nie wiadomo, w ramach jakiej procedury prawnej – deportacji lub ekstradycji – Zharimbetov został przekazany Kazachstanowi i jaki organ władzy podjął taką decyzję. Fakty pozwalają określić ten incydent jako porwanie, przeprowadzone przez kazachstańskie służby specjalne we współpracy z tureckimi służbami specjalnymi.

Przez kilka dni miejsce pobytu Zharimbetova było nieznane. W dn. **30.01.2017 r.** Zharimbetov wraz ze swoim adwokatem Nurlanem Ustemirovem pojawili się na konferencji prasowej w Astanie.¹⁶

¹³ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Trzydzieści srebrników Zharimbetova – IV, 31.03.2016

¹⁴ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / O ugodzie Akordy z Zharimbetovem - II, 11.05.2016

¹⁵ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / O ugodzie Akordy z Zharimbetovem, 06.05.2016

¹⁶ <http://rus.azattyq.org/a/zharimbetov-delo-bta-ablyazov/28269011.html> ; https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/byivshiy-zampred-bta-banka-ya-ustal-begat-311165/

Zharimbetov oświadczył, że został zatrzymany przez władze tureckie z powodu posiadania „sfalszowanego paszportu”, po czym **postanowił „dobrowolnie” oddać się w ręce władz Kazachstanu**. W dniach 21.01.2017-30.01.2017 r. był on przetrzymywany w areszcie śledczym Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego, a obecnie przebywa w areszcie domowym.

Zharimbetov uważa, że znalazł się w Kazachstanie, ponieważ *„tak było zapisane w gwiazdach”*: *„Gdyby mnie nie zatrzymano w Turcji, może chodziłbym sobie gdzieś. Bałbym się. (...) **Mówią, że w ciągu trzech dni człowiek przyzwyczajają się do piekła**. Oznacza to, że do wszystkiego można się przyzwyczać”*.

Warto zauważyć, że podczas przemowy **4 razy powtórzył zdanie o tym, że w jego sprawie nie ma żadnego podtekstu politycznego**. *„Wiem, że niektórzy ludzie, tacy jak Mukhtar Ablyazov, a także organizacje pozarządowe, takie jak „Otwarty Dialog”, starają się upolitycznić tę sytuację”* – powiedział Zharimbetov. Nie wiadomo, jak on, znajdując się w areszcie śledczym, dowiedział się, że Fundacja „Otwarty Dialog” opublikowała oświadczenie o jego porwaniu.¹⁷

Zharimbetov zdecydował się na współpracę z organami śledczymi: *„To pomoże mi samemu, tym ludziom, którzy już zostali skazani, tym, którzy do tej pory znajdują się na wolności za granicą”*. Ostro wyraził się on o Ablyazowie, oświadczając, że *„ma on obsesję na punkcie władzy”, „działał w jakichś prywatnych interesach”, a „bank i pracownicy byli jego narzędziami”*. Adwokat Zharimbetova podkreślił, że *„pan Ablyazov wydawał polecenia, aby udzielać kredytów”*.¹⁸

9. KORUPCYJNY WPŁYW KAZACHSTANU NA UKRAIŃSKIE I ROSYJSKIE ORGANY ŚLEDTCZE, A TAKŻE NADUŻYWANIE MECHANIZMÓW INTERPOLU

Kazachstan nie ma podpisanych umów o ekstradycję z większością krajów UE. Dlatego władze kazachstańskie porozumiały się z Rosją i Ukrainą w kwestii udzielania „pomocy”. Kazachstański Bank BTA posiadał przedstawicielstwa w Ukrainie i Rosji. W konsekwencji, Rosja i Ukraina również wszczęły postępowania karne przeciwko Ablyazowowi i jego współpracownikom pod zarzutem „defraudacji środków finansowych Banku BTA”, działając w ramach „zorganizowanej grupy przestępczej”.

W 2014 r. na stronie kazaword.wordpress.com została opublikowana korespondencja urzędników kazachstańskich i ich przedstawicieli. Dokumenty te uzyskały szeroki rozgłos w europejskich mediach¹⁹ i wśród organizacji praw człowieka.²⁰ Władze kazachstańskie ogłosiły, że rządowe konta mailowe zostały zhakowane. Tym samym została potwierdzona autentyczność korespondencji.

Ujawniona korespondencja potwierdziła, że **przedstawiciele władz kazachstańskich przygotowywali dla ukraińskich i rosyjskich organów śledczych** robocze wersje decyzji o przedstawieniu zarzutów w stosunku do Ablyazova i jego współpracowników, wniosek o wpis na listę Interpolu, dawali bezpośrednio instrukcje w sprawie i podawali „odpowiednią” kwotę rzekomo skradzionych środków pieniężnych.²¹

- W **Ukrainie** wszczęto postępowanie karne przeciwko Mukhtarowi Ablyazowowi, Zhaksylykowi Zharimbetowowi, Romanowi Solodchenko, Tatianie Paraskevich, Igorowi Kononko i Syrymowi Shalabayewowi.

¹⁷ <http://en.odfoundation.eu/a/8031,turkey-helped-nazarbayev-to-kidnap-political-refugee-zhaksylyk-zharimbetov>

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=3cTGpzbjGXl>

¹⁹ <https://www.letemps.ch/suisse/2015/04/17/opposants-kazakhs-piste-enlevement-passait-vevey> ;

<https://www.mediapart.fr/journal/international/140216/loligarque-kazakh-abliazov-denonce-une-justice-francaise-lecoute-de-moscou>

; <https://fr.news.yahoo.com/le-parquet-favorable-%C3%A0-lextradition-loligarque-abliazov-185415169.html> ;

<http://www.nzz.ch/schweiz/thomas-borer-im-sold-einer-fremden-macht-1.18465336> ;

http://espresso.repubblica.it/internazionale/2014/06/04/news/mukhtar-ablyazov-mi-vogliono-uccidere-1.168238?refresh_ce

²⁰ <http://en.odfoundation.eu/a/7508,prominent-russian-human-rights-activists-called-for-preventing-the-extradition-of-mukhtar-ablyazov>

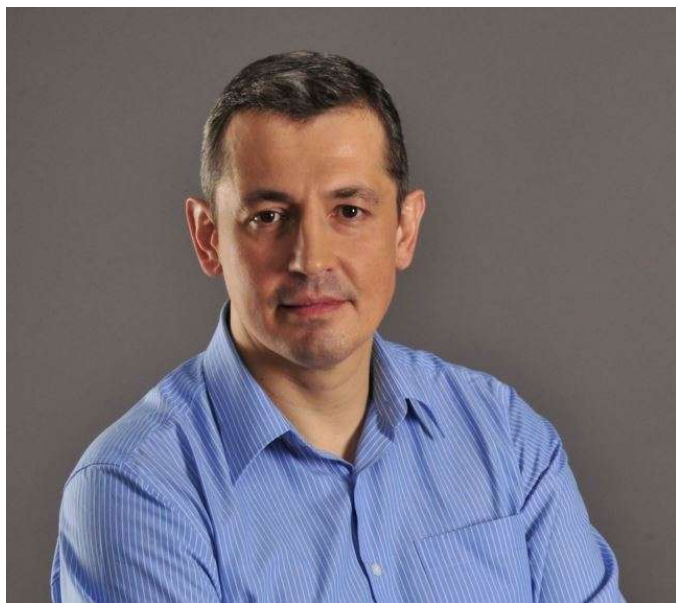
²¹ <http://en.odfoundation.eu/a/6869,report-analysis-of-documents-in-the-case-of-ablyazov> ; <http://en.odfoundation.eu/a/7319,report-the-facts-which-confirm-the-fabrication-of-the-case-of-mukhtar-ablyazov-in-russia-tatiana-paraskevich-and-artur-trofimov-prosecution>

- **Rosja** wysunęła zarzuty karne, m.in. przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi, Arturowi Trofimovowi, Romanowi Solodchenko i Tatianie Paraskevich. Rosyjscy śledczy i sędziowie, którzy zajmowali się lub nadal zajmują się sprawą Banku BTA, znajdują się na liście sankcji w sprawie Magnickiego.²²

Kazachstanowi zależy na ekstradycji tych osób do Rosji lub Ukrainy, ponieważ pozwoli to przedstawicielom Kazachstanu mieć do nich dostęp i uzyskać zeznania przeciwko Ablyazovowi. Państwa UE odmówiły im ekstradycji i udzieliły im zezwolenia na pobyt. Władzom Kazachstanu, Rosji i Ukrainy znane są adresy ich zamieszkania. Dlatego istnieją powody, aby sądzić, że **w tych przypadkach Interpol nie jest wykorzystywany w celu poszukiwania tych osób, lecz ograniczenia Ablyazovowi i jego współpracownikom swobody przemieszczania się, możliwości otwierania rachunków bankowych, wynajęcia mieszkania, itp.**

W 2016 r. Interpol usunął dane Artura Trofimowa z listy osób poszukiwanych. Dane Romana Solodchenko zostały usunięte z listy osób poszukiwanych na życzenie Kazachstanu. Jeżeli chodzi o ukraińskie i rosyjskie wnioski w sprawie Solodchenko – Interpol zawiesił ich rozpatrywanie na czas weryfikacji.

10. SPRAWA ROMANA SOLODCHENKO: WIELKA BRYTANIA UDZIELIŁA MU AZYLU, A TAKŻE ODMÓWIŁA UKRAINIE I ROSJI JEGO EKSTRADYCJI

Roman Solodchenko.
Zdjęcia: www.rus.azattyq.org

Roman Solodchenko pracował w Banku BTA od 19.10.2005 r., zajmując stanowiska członka Zarządu, wiceprezesa Zarządu i prezesa Zarządu banku. Według śledczych, „uzgadniał on decyzje z Ablyazovem i Zharimbetovem”, a także podpisywał dokumenty „w interesie grupy przestępczej”.

W dn. 10.01.2012 r. Solodchenko otrzymał status uchodźcy w Wielkiej Brytanii. Władze brytyjskie wzięły pod uwagę zaświadczenia o tym, że **ściganie Solodchenko jest związane z jego bliskimi relacjami z politykiem opozycyjnym Ablyazovem**. Odnotowano przypadki, kiedy władze Kazachstanu naciskały na krewnych Solodchenko, żądając, by przestał on wspierać Ablyazova i wrócił do Kazachstanu.

W dn. 01.03.2016 r. Sąd Magistracki w Westminster odmówił Ukrainie ekstradycji Solodchenko, powołując się na niebezpieczeństwo niesprawiedliwego procesu. Sąd zwrócił również uwagę na silne naciski ze strony Kazachstanu w tej sprawie. W dn. 30.11.2016 r. sąd ten oddalił również rosyjski wniosek ekstradycyjny. W decyzji wskazano, że Rosja nie dostarczyła sądowi wystarczających materiałów dla uzasadnienia zarzutów przeciwko Solodchenko.

²² Śledczy Nikolay Budilo, Natalia Vinogradova, Oleg Urzhumtsev; sędziowie Sergey Podoprigorov, Elena Stashina, Aleksey Krivoruchko, Svetlana Ukhnaeva.

11. SPRAWA TATIANY PARASKEVICH: CZECHY ODMÓWIŁY UKRAINIE I ROSJI JEJ EKSTRADOWANIA. LOBBYŚCI KAZACHSTANU PRÓBUJĄ UNIEWAŻNIĆ WYDANY JEJ STATUS OCHRONY UZUPEŁNIAJĄCEJ

Tatiana Paraskevich.
Zdjęcie z osobistego archiwum.

Tatiana Paraskevich jest dawną współpracownicą Mukhtara Ablyazova, która mieszka w Czechach.

W dn. 04.09.2012 r. jej adwokat otrzymała pismo od Vojtěcha Trapla, reprezentującego interesy Banku BTA w Czechach. Oświadczył on otwarcie: w zamian za „zeznania dotyczące działalności Mukhtara Ablyazova” **Kazachstan może „ubiegać się o umorzenie postępowania karnego przeciwko Tatianie Paraskevich w Ukrainie i Rosji”**.²³ Paraskevich odmówiła złożenia obciążających go zeznań.

W 2014 r. Czechy odmówiły Rosji i Ukrainie ekstradowania Paraskevich. Jednak Rosja i Ukraina wyraziły sprzeciw wobec tej decyzji. **W 2016 r. kraje te niemal równocześnie wysłały powtórne prośby o ekstradycję Paraskevich.** Do wniosków załączono te same dokumenty, które Czechy już rozpatrywały w 2014 r.

W dn. 18.02.2014 r. Czechy udzieliły Paraskevich ochrony uzupełniającej na okres jednego roku. W dn. 16.02.2015 r. status ten został przedłużony o kolejne dwa lata. Paraskevich złożyła wniosek o

kolejne przedłużenie statusu. Prawnicy znacjonalizowanego kazachstańskiego Banku BTA **wielokrotnie zwracali się do czeskich organów ścigania, aby nie dopuścić do udzielenia Paraskevich ochrony międzynarodowej.** Teraz Prokuratura Generalna Czech próbuje anulować ten status Paraskevich na drodze sądowej (to pierwszy tego typu przypadek w Czechach). Istnieją podstawy, by sądzić, że lobbyści kazachstańscy mogą wpływać na te procesy.²⁴

12. FRANCJA PRZYZNAŁA, ŻE SPRAWA ABLYAZOVA MA CHARAKTER POLITYCZNY I PODKREŚLIŁA NIELEGALNY WPŁYW KAZACHSTANU NA UKRAINĘ I ROSJĘ

W dn. 31.07.2013 r. Mukhtar Ablyazov został zatrzymany we Francji na podstawie „czerwonego zawiadomienia” Interpolu.

W dn. 09.12.2016 r. Rada Stanu Francji (Conseil d'État) odmówiła Rosji ekstradowania Ablyazova, głównego oskarżonego w sprawie Banku BTA.

W decyzji Rady Stanu czytamy co następuje: „Z dokumentów sprawy wynika, że M. Ablyazov jest przeciwnikiem reżimu politycznego Kazachstanu i że z powodu ryzyka, na które z tego powodu jest narażony, **został on uznany przez władze brytyjskie za uchodźcę politycznego w stosunku do tego kraju.** (...) Zgodnie z treścią akt sprawy, władze kazachstańskie, które już w przeszłości **wywierały presję na władze ukraińskie, aby te ostatnie złożyły wniosek o wydanie M. Ablyazova, próbowały doprowadzić do**

²³ <http://en.odfoundation.eu/a/1295,the-case-of-tatiana-paraskevich-with-the-use-of-ukrainian-and-russian-law-enforcement-agencies-kazakhstan-intends-to-compel-the-accused-to-testify-against-mukhtar-ablyazov>

²⁴ <http://en.odfoundation.eu/a/7898,the-case-of-tatiana-paraskevich-through-misuse-of-the-eu-s-justice-system-kazakhstan-s-lobbyists-look-to-have-paraskevich-s-asylum-status-revoked>

wszczęcia postępowania karnego przeciwko M. Ablyazowowi w Rosji i złożenia wniosku przez władze rosyjskie o jego ekstradycję do Rosji. (...) Z całości okoliczności sprawy wynika, że wniosek o wydanie M. Ablyazova Rosji został złożony w celu politycznym".²⁵

Decyzja Rady Stanu jest ostateczna i niezaskarżalna.

Ponadto, we Francji wszczęto postępowanie karne przeciwko francuskiej prokurator Solange Legras. Według opublikowanej korespondencji, prokurator dawała przyjacielskie porady przedstawicielom Ukrainy, Rosji i kazachstańskiego Banku BTA w sprawie ekstradycji Ablyazova.²⁶

13. PAŃSTWA UE ODMÓWIŁY KAZACHSTANOWI, UKRAINIE I ROSJI EKSTRADOWANIA WSPÓŁPRACOWNIKÓW ABLIAZOVA

W ciągu ostatnich kilku lat państwa UE **odmówiły dokonania ekstradycji oskarżonych w sprawie Banku BTA**. W wielu przypadkach przyczyną odmowy były: uznanie politycznego kontekstu sprawy; niedostateczne uzasadnienie zarzutów; wskazanie na groźbę tortur i niesprawiedliwego procesu sądowego.

- W dn. 28.01.2014 r. Austria odmówiła Rosji ekstradowania Artura Trofimowa.
- W dn. 09.04.2014 r. Wielka Brytania odmówiła Ukrainie ekstradowania Igora Kononko.
- W 2014 r. Czechy odmówiły Ukrainie i Rosji ekstradowania Tatiany Paraskevich.
- W 2013 r. Polska, a w 2015 r. Hiszpania odmówiły Kazachstanowi ekstradowania Muratbeka Ketebayeva.
- W 2015 r. Hiszpania odmówiła Kazachstanowi ekstradowania Aleksandra Pavlova.
- W dn. 01.03.2016 r. Wielka Brytania odmówiła Ukrainie ekstradowania Romana Solodchenko. W dn. 30.11.2016 r. odmówiono Rosji jego ekstradowania.
- W dn. 28.06.2016 r. Litwa odmówiła Kazachstanowi i Ukrainie ekstradowania Syryma Shalabayeva.

14. WŁADZE KAZACHSTAŃSKIE STAŁY ZA PROCESAMI CYWILNYMI W WIELKIEJ BRYTANII I LOBBOWAŁY ANULOWANIE STATUSU UCHODźCY, NADANEGO ABLIAZOVOWI

W 2009 r. kazachstański Bank BTA wszczął w Wielkiej Brytanii procesy cywilne przeciwko Mukhtarowi Ablyazowowi na kwotę około 4,5 mld dolarów amerykańskich. Bank BTA wprowadził w błąd sąd brytyjski, twierdząc, że pozwy cywilne nie mają podłoża politycznego. **Brytyjscy prawnicy, którzy formalnie reprezentowali w sądzie Bank BTA, w rzeczywistości pracowali dla władzy Kazachstanu.** Kazachstańskie organy państwowe (FDN „Samruk-Kazyna”, Prokuratura Generalna, Ministerstwo Sprawiedliwości) opracowywały strategię ścigania karnego Ablyazova w Wielkiej Brytanii i kontrolowały jej realizację.

Lobbystom kazachstańskim udało się opóźnić uzyskanie przez Ablyazova statusu uchodźcy. Przez ten czas Wysoki Trybunał w Londynie podjął decyzję o braku podłoża politycznego w sprawach cywilnych Banku BTA.

²⁵ <http://www.conseil-etat.fr/Actualites/Communiqués/Decision-d-extradition>

²⁶ <https://www.mediapart.fr/journal/international/140216/loligarque-kazakh-abliazov-denonce-une-justice-francaise-lecoute-de-moscou>

W trakcie przygotowań do rozpatrywania pozwów Ablyazov odmówił podania Wysokiemu Trybunałowi w Londynie pełnych danych o swoich aktywach, tłumacząc to niebezpieczeństwem ścigania karnego jego współpracowników przez reżim Nazarbayeva. W związku z tym, w dn. 16.02.2012 r. Ablyazov został skazany na 22 miesiące pozbawienia wolności za „obrazę sądu”. Wysoki Trybunał w Londynie pozbawił go prawa do obrony w sprawach cywilnych do czasu odbycia kary pozbawienia wolności.

Ablyazov otrzymywał ostrzeżenia od brytyjskiej policji, że istnieje niebezpieczeństwo, iż zostanie on zamordowany lub porwany z powodów politycznych. Obawiając się o swoje życie, wyjechał on z Wielkiej Brytanii w 2012 r. Rok później z Włoch została porwana żona Ablyazova, Alma Shalabayeva wraz z 6-letnią córką. Po tym, jak Ablyazov opuścił Wielką Brytanię, **Wysoki Trybunał w Londynie wydał postanowienia w sprawie powództw cywilnych bez przeprowadzenia postępowań odnośnie istoty sprawy i nie uwzględniając argumentów obrony (tzw. default judgment).**

Sprawę przeciwko Ablyazovowi w sądzie brytyjskim prowadziła firma „Hogan Lovells”. Według opublikowanej korespondencji, w dn. 16.08.2013 r. członek rządu kazachstańskiego Almat Zhamiyev wydał polecenie zarządzającemu Bankiem BTA Pavlowi Prosyankinowi, aby wspólnie z „Hogan Lovells” przygotowali „mapę drogową” odnośnie ścigania karnego Ablyazovowi w Wielkiej Brytanii. W ten sam dzień Prosyankin poinformował o istniejących zagrożeniach: *„Przygotowanie takiego dokumentu postawi pod znakiem zapytania możliwość ścigania karnego Ablyazova w Wielkiej Brytanii, ponieważ wbrew oficjalnej pozycji Banku, będzie oczywiste, że pociągnięcie Ablyazova do odpowiedzialności karnej, a także działania w sprawie ekstradycji, stanowią skoordynowaną pracę Banku i państwa Kazachstan. Czyli będzie to faktycznym dowodem na twierdzenie Ablyazova, iż Bank jest narzędziem państwa w ściganiu karnym Ablyazova”.*

Koordinacją pracy rządu kazachstańskiego i Banku BTA z konsultantami brytyjskimi zajmowała się firma „John Howell & Co Ltd”. Firma ta zdawała relację z postępów prac premierowi Kazachstanu i szefowi FDN „Samruk-Kazyna”, a także otrzymywała od nich nieformalne zgody na dalsze działania w Wysokim Trybunale w Londynie.²⁷

Warto zauważyć, że **konsultanci brytyjscy zwracali się do przedstawicieli kazachstańskich organów państwowych, gdy trzeba było rozwiązać problem płatności za usługi.** Na przykład, w kwietniu 2010 r. John Howell („John Howell & Co Ltd”) zapytał kierownika FDN „Samruk-Kazyna” Kayrata Kelimbetova, kiedy zostanie wypłacona zaległa należność kancelarii prawnej „Hogan Lovells” za wykonane usługi w sprawie Banku BTA.²⁸

Portal „Respublika” opublikował korespondencję, według której w dn. 19.07.2012 r. jeden z kierowników Banku BTA Ulukbek Maksatbekuuly rozpatrywał notatkę informacyjną na temat kosztów usług firmy „Hogan Lovells”. W korespondencji była mowa o tym, że Bank BTA coraz bardziej *„angażuje się w nieuzasadnione ekonomicznie procesy w Anglii”*, a honorariów, wypłacanych firmie „Hogan Lovells”, zazdrości *„cały sektor prawny Londynu”*. Podano informację, że do listopada 2013 r. koszty banku mogą wynieść około **20 mln funtów**. Maksatbekuuly otrzymał informację o tym, że Bank BTA wydał 3 mln funtów na proces sądowy ze współpracownikiem Ablyazova, A. Ereshchenko, lecz mimo to przegrał sprawę.²⁹

Kolejnym lobbystą była londyńska firma „Reed Smith”, pracująca na rzecz Ministerstwa Sprawiedliwości Kazachstanu. Według opublikowanej korespondencji, w lipcu 2013 r. pracownica „Reed Smith” Belinda Paisley poinformowała prawników „Hogan Lovells” i Banku BTA o tym, że Premierowi Kazachstanu

²⁷ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” /Front brytyjski: Jak „nabierali” sędziego Teara, 04.12.2015

²⁸ http://www.compromat.ru/page_36355.htm

²⁹ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Kto zarobił na wojnie Akordy z Mukhtarem Ablyazovem - II, 25.12.2015

Karimowi Masimowowi zależy na tym, aby Ablyazov odbył wyznaczoną przez brytyjski sąd karę pozbawienia wolności, ponieważ stworzy to nowe możliwości kontynuowania ścigania karnego.³⁰

Według posiadanych przez Financial Times dokumentów, kancelarie prawne „Reed Smith” i „Ronald Fletcher Baker” **lobbowali decyzję o cofnięciu statusu uchodźcy, udzielonego Ablyazowowi w dn. 07.07.2011 r.** Według adwokatów Ablyazova, korespondencja w tej sprawie była prowadzona między firmą Ronald Fletcher Baker a brytyjskim MSW, a także między rządem Kazachstanu a rządem Wielkiej Brytanii, co jest niezgodne z prawem.³¹ Prawnicy podkreślają, że kwestia pozbawienia Ablyazova statusu uchodźcy była omawiana w dn. 31.01.2014 r. na spotkaniu przedstawicieli „John Howell & Co Ltd”, „Reed Smith”, a także pracowników Ministerstwa Sprawiedliwości Wielkiej Brytanii i Prokuratury Generalnej Kazachstanu.

Ponadto władze kazachstańskie korzystały z usług firm „FTI Consulting” i „Portland” w celu przeprowadzenia **negatywnej kampanii PR przeciwko Ablyazowowi**. Tak więc, w styczniu 2014 r. FTI Consulting przedstawiła plan, zgodnie z którym sprawę Ablyazova należy przedstawić „jako przestępstwo finansowe na ogromną skalę”, a także „dementować oświadczenia Ablyazova o tym, że za wnioskami ekstradycyjnymi ze strony Rosji i Ukrainy stoi Kazachstan”.³² Jednocześnie „Portland” zdawał sprawozdanie Bankowi BTA z tego, że w znanych anglo-, francusko- i włoskojęzycznych mediach zostały opublikowane „pozytywne” dla Banku BTA artykuły w sprawie Ablyazova.³³

³⁰ O tym Belinda Paisley zdała relację w piśmie do przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości Kazachstanu Marata Beketabeva i zastępcy Prokuratora Generalnego Kazachstanu Andrey Kravchenko. – Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Front brytyjski: niepotrzebnie sąd Tear uwierzył prawnikom Banku BTA, 19.11.2015

³¹ <https://www.ft.com/content/c22e50d0-c53e-11e3-89a9-00144feabdc0>

³² Portal informacyjny „Respublika” / Kazachstański Bank BTA wynajął w Londynie speców od PR, aby oczernić Ablyazova

³³ Portal informacyjno-analityczny „Respublika” / Czarny PR przeciwko Ablyazowowi – II, 03.06.2016

15. WNIOSKI

Fakty potwierdzają, że w sprawie Banku BTA organy śledcze są w pełni „sterowane” i działają na podstawie politycznej celowości. Postępowania karne i surowe wyroki przeciwko pracownikom banku mają na celu stworzyć atmosferę strachu i dać do zrozumienia, że wszystkim współpracownikom i sojusznikom Ablyazova może grozić więzienie.

Kazachstan po raz drugi uciekł się do porwania współpracowników Ablyazova, aby zmusić ich do złożenia zeznań przeciwko niemu. W maju 2013 r. żona Ablyazova, Alma Shalabayeva wraz z 6-letnią córką zostały nielegalnie wywiezione z Włoch do Kazachstanu. Tylko dzięki staraniom społeczności międzynarodowej rodzinę udało się sprowadzić z powrotem do Europy.

Obecnie kazachstańskie służby specjalne porwały Zhaksylyka Zharimbetova w celu uzyskania dodatkowych zeznań obciążających. Zharimbetov obawia się o bezpieczeństwo swojej rodziny. Poza tym, jemu samemu może zależeć na zastosowaniu wobec niego amnestii, Artykułu 65 KK lub skrócenia okresu pozbawienia wolności. Już wcześniej Zharimbetov omawiał z kazachstańskimi organami śledczymi możliwość takiej „współpracy”. Najprawdopodobniej Kazachstan będzie szeroko rozpowszechniać oświadczenia Zharimbetova, aby oczernić wizerunek Ablyazova. Nie jest wykluczone, że w tym celu będzie przeprowadzony publiczny „sąd” nad Zharimbetovem.

Fundacja Otwarty Dialog zwraca się do społeczności międzynarodowej z następującymi rekomendacjami:

Dla państw UE, Parlamentu Europejskiego, OBWE, ONZ:

- Zwrócić uwagę na intensyfikację ścigania karnego byłych głównych menedżerów Banku BTA, a także złożyć rządowi kazachstańskiemu oświadczenie o niedopuszczalności wykorzystania zeznań uzyskanych w wyniku porwania, wywierania presji i przedstawiania gróźb.
- Zapobiec podejmowanym przez kazachstańskich lobbystów próbom doprowadzenia do unieważnienia statusu ochrony uzupełniającej Paraskevich (w Czechach) i statusu uchodźcy Ablyazova (w Wielkiej Brytanii).

Dla właściwych organów w Wielkiej Brytanii:

- Wziąć pod uwagę decyzję Rady Stanu Francji o politycznym charakterze sprawy.
- Właściwie ocenić próby władz kazachstańskich manipulowania brytyjskim wymiarem sprawiedliwości w sprawie Ablyazova.

Dla Komisji Kontroli Kartotek Interpolu:

- Rozważyć kwestię usunięcia danych Mukhtara Ablyazova i jego współpracowników z listy osób poszukiwanych (za przykładem Artura Trofimova, w stosunku do którego zostało anulowane „czerwone zawiadomienie”). Anatolij Pogorelov, Roman Solodchenko i Tatiana Paraskevich są poddawani ściganiu karnemu w związku z przynależnością do określonej grupy osób, posiadających stosunki zawodowe z Mukhtarem Ablyazovem. Sprawa Anatolija Pogorelova jest najlepszym tego przykładem. Śledczy postawili go przed wyborem – albo kara pozbawienia wolności, albo „współpraca z organami śledczymi”. Złożył zeznania, potrzebne organom śledczym, a mimo to padł ofiarą ścigania karnego i został zmuszony do opuszczenia kraju. Współpracownicy Ablyazova są poddani ściganiu karnemu w ramach sprawy, którą Francja uznała za politycznie umotywowaną. Dlatego dalsze utrzymywanie danych tych osób na liście osób poszukiwanych stanowi nadużycie mechanizmów Interpolu i naruszenie Art. 3 Statutu organizacji.

Wszystkie osoby, który pragną poprzeć nasze żądania, prosimy o zwracanie się pod następujące adresy:

- Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Antonio Tajani – 1047 Brussels, Belgium, Bât. Paul-Henri Spaak 09B011, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, tel: +32(0)2 28 45503 (Brussels), +33(0)3 88 1 75503 (Strasbourg);
- Szef Komitetu Parlamentu Europejskiego do spraw zagranicznych David McAllister – 1047 Brussels, Belgium, Bât. Altiero Spinelli 05E240, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, tel: +32(0)2 28 45323 (Brussels), +33(0)3 88 1 75323 (Strasbourg);
- Szefowa podkomisji Parlamentu Europejskiego ds. praw człowieka Antonio Panzeri – 1047 Brussels, Belgium, Bât. Altiero Spinelli 11G354, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, tel: +32(0)2 28 45846 (Brussels), +33(0)3 88 1 75846 (Strasbourg);
- Przewodniczący PACE Pedro Agramunt – e-mail: pedro.agramunt@senado.es, tel.: +33 88 41 23 41;
- Przewodnicząca OSCE PA Christine Muttonen – e-mail: christine.muttonen@parlament.gv.at ; christine.muttonen@spoe.at , tel: +43 (1) 401 10 3660, +43 (1) 401 10 3444;
- Przewodniczący Komitetu Generalnego OSCE PA ds. demokracji, praw człowieka i spraw humanitarnych Ignatio Sanchez Amor – e-mail: cristina.casado@gps.congreso.es, tel: +34 91 390 6919;
- Przewodniczący Rady Europy Donald Tusk – 1048 Brussels, Rue de la Loi / Wetstraat 175, e-mail: donald.tusk@european-council.europa.eu, tel: +32 2 28 15650;
- Przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker – 1049 Brussels, Belgium Rue de la Loi / Wetstraat 200, e-mail: president.juncker@ec.europa.eu;
- Wysoki Komisarz ONZ ds. uchodźców Filippo Grandi – Case Postale 2500 CH-1211 Genève 2 Dépôt, Switzerland, tel: +41 22 739 8111
- Theresa May, Premier Wielkiej Brytanii – 10 Downing Street, London, SW1A 2AA. Tel. +44 20 7925 0918, e-mail: <https://email.number10.gov.uk>;
- Amber Rudd, Minister spraw wewnętrznych Wielkiej Brytanii – 2 Marsham Street, London, SW1P 4DF; 020 7035 4848, e-mail: public.enquiries@homeoffice.gsi.gov.uk;
- Izba Gmin – London, SW1A 0AA, tel: +44 0800 112 4272, e-mail: hcenquiries@parliament.uk;
- Komisja ds. Kontroli Kartotek Interpolu - 200 Quai Charles de Gaulle, 69006 Lyon, Francja, tel.: +33 4 72 44 70 00; faks: +33 4 72 44 71 63; e-mail: CCF@interpol.int;